

Soạn bài Nghĩa tường minh và hàm ý (tiếp theo) lớp 9

I. Điều kiện sử dụng hàm ý

Câu 1 (trang 90 sgk Ngữ Văn 9 Tập 2):

- "Con chỉ được ăn ở nhà bữa này nữa thôi." có hàm ý: Sau bữa ăn này, u sẽ bán con nên con sẽ không được ăn ở nhà nữa.

- "Con sẽ ăn ở nhà cụ Nghị thôn Đoài." có hàm ý: U đã bán con cho nhà cụ Nghị thôn Đoài.

* Chị Dậu không dám nói thẳng với con vì nói thẳng ra sự thật thì cả chị lẫn con sẽ rất đau lòng, dùng hàm ý để giấu đi, giảm bớt nỗi đau ấy, tránh điều đau lòng.

Câu 2 (trang 91 sgk Ngữ Văn 9 Tập 2):

Hàm ý trong câu thứ hai rõ hơn. Chị Dậu phải nói rõ hơn vì cái Tí vẫn còn chưa hiểu hết hàm ý ẩn trong câu trước. Cái Tí đã hiểu hàm ý trong câu nói của mẹ thể hiện ở thái độ “giãy nảy”, “liệng củ khoai vào rổ và òa lên khóc” của cái Tí và câu nói “U bán con thật đấy ư?...”

Luyện tập

Câu 1 (trang 91 sgk Ngữ Văn 9 Tập 2):

Câu

Người nói – Người nghe

Hàm ý

Chi tiết chứng tỏ người nghe đã hiểu hàm ý

a

Anh thanh niên – ông họa sĩ và cô con gái

Mời bác và cô vào uống nước

Ông theo liền anh thanh niên vào trong...

b

Anh Tấn – chị hàng đậu

Chúng tôi không thể cho những thứ này được

Chị hàng đậu nói giọng châm biếm: Thật là càng giàu có...

c

Thúy Kiều – Hoạn Thư

(1): Giễu cợt Hoạn Thư phải chịu xét xử của Kiều.

(2): Người độc ác như Hoạn Thư sẽ bị báo oán

Hoạn Thư hồn lạc phách xiêu...

Câu 2 (trang 92 sgk Ngữ Văn 9 Tập 2):

- "Com sôi rồi, nhão bây giờ!": Hàm ý là: Chắt giùm nước để com khỏi nhão.

Em bé nói hàm ý vì trước đó đã nói thẳng ra nhưng không có hiệu quả; lần này không cần nhắc lại ý "chắt giùm nước" mà thêm vào ý giục giã: "Nhão bây giờ!".

- Việc sử dụng hàm ý trong trường hợp này không có hiệu quả, vì người nghe không tiếp nhận, từ chối bằng cách "vẫn ngồi im".

Câu 3 (trang 92 sgk Ngữ Văn 9 Tập 2):

Câu chứa hàm ý "từ chối" như: "Tôi bận ôn thi", "Tôi phải đi thăm người ốm"...

Câu 4 (trang 92 sgk Ngữ Văn 9 Tập 2):

Qua sự so sánh của Lỗ Tấn có thể nhận ra hàm ý: Hy vọng không ai chắc chắn, nhưng nếu cố gắng thực hiện thì có thể đạt được.

Câu 5 (trang 93 sgk Ngữ Văn 9 Tập 2):

- Các câu có hàm ý mời mọc:

+ Bọn tớ chơi từ khi thức dậy cho đến lúc chiều tà. Bọn tớ chơi với bình minh vàng, bọn tớ chơi với vầng trăng bạc.

+ Bọn tớ ca hát từ sáng sớm cho đến hoàng hôn. Bọn tớ ngao du nơi này nơi nọ mà không biết từng đến nơi nao.

- Các câu có hàm ý từ chối:

+ Mẹ mình đang đợi ở nhà.

+ Buổi chiều mẹ luôn muốn mình ở nhà, làm sao có thể rời mẹ mà đi được?

- Có thể viết thêm câu có hàm ý mời mọc rõ hơn:

+ Bạn muốn chơi cùng bọn tớ không?

+ Chơi với bọn tớ rất tuyệt!